

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddeti (TCDŞ) Önleme Politikası

Çember Sivil İnisiyatif Derneği
2025

cemberdernek.org

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddeti (TCDŞ) Önleme Politikası

Çember Sivil İnisiyatif Derneği, 2025

Amaç:

Bu politika, Çember Sivil İnisiyatif Derneği'nin toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve ayrımcılığı önlemeye yönelik yaklaşımını ortaya koyar. Dernek, her türlü ayrımcılık ve şiddete karşı koruyucu mekanizmalar geliştirir, gerekli önlemleri alır ve bu alanlarda hak temelli bir yaklaşımı esas alır.

Genel Kapsam:

Bu politika belgesi, Çember Sivil İnisiyatif Derneği'nin toplumsal cinsiyet temelli şiddeti tanıma, önleme ve müdahale etme konusundaki ilke ve sorumluluklarını tanımlar. Dernek çatısı altındaki tüm çalışanları, gönüllüleri, paydaşları ve birlikte çalışılan kişi ya da kurumları kapsar. Politika; yalnızca fiziksel şiddeti değil, psikolojik, ekonomik, dijital ve cinsel şiddet de dâhil olmak üzere toplumsal cinsiyete dayalı her türlü zarar verici eylemi içerecek şekilde kapsamlı bir çerçevede ele alınır.

Politika; dernek içinde veya yürütülen tüm faaliyet, etkinlik ve iş birliklerinde ortaya çıkabilecek toplumsal cinsiyete dayalı şiddet vakalarında nasıl bir yaklaşım benimseneceğini, hangi destek mekanizmalarının devreye alınacağını ve bu süreçlerin hangi etik ve yasal ilkeler doğrultusunda yürütüleceğini belirler.

Toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetken, hak temelli ve kesişimsel bir bakış açısıyla hazırlanan bu politika, Çember'in feminist ilkeleriyle uyumlu biçimde, kadınlar ve LGBTİ+ bireyler başta olmak üzere tüm bireylerin şiddetsiz, güvenli ve onurlu bir alanda var olmasını güvence altına almayı amaçlar. Aynı zamanda, ayrımcılık ve şiddet vakalarının önlenmesi, tespit edilmesi, etkili şekilde raporlanması ve bu durumlara karşı sorumluluk alınarak etkin müdahale edilmesini hedefler.

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddeti (TCDŞ) Önleme Politikası

Çember Sivil İnisiyatif Derneği, 2025

Temel Tanımlar:

Toplumsal Cinsiyet: Kadın, erkek, kız çocuğu ya da oğlan çocuğu olmaya dair toplumun ve kültürün yüklediği anlamları, roller, davranış kalıpları ve beklentileri ifade eder. Cinsiyetin yalnızca biyolojik bir özellik olmadığını, aksine toplumsal olarak inşa edilen bir kimlik olduğunu vurgular.

Kadınlık ve erkeklik, doğuştan gelen sabit tanımlar değil; zamana, mekâna, sınıfa, etnik kimliğe, aile yapısına ve kültürel koşullara göre şekillenen sosyal kurgu ve pratiklerdir. Her birey bu kalıplarla farklı biçimlerde ilişki kurar. Bu nedenle tek tip bir kadınlık ya da erkeklik yoktur; çoğul ve değişken toplumsal cinsiyet kimlikleri ve deneyimleri vardır.

Toplumsal cinsiyet aynı zamanda bireyler arasındaki güç ilişkilerini de yansıtır. Kadınların, LGBTİ+ bireylerin ya da toplumsal cinsiyet normlarına uymayan kişilerin ekonomik, sosyal ve siyasal hayatta dışlanması, daha düşük ücret alması, karar alma mekanizmalarında yeterince temsil edilmemesi gibi eşitsizlikler bu ilişkilerin sonucudur. Cinsiyetçilik yalnızca bireysel önyargılarla sınırlı değildir; sistematik ve yapısal bir ayrımcılık biçimi olarak özel ve kamusal tüm alanlarda kendini gösterir.

Toplumsal cinsiyet eşitliğini hedefleyen çalışmalar, bu çok katmanlı yapıyı dikkate alır. Irk, sınıf, etnik kimlik, yaş, engellilik ya da göçmenlik durumu gibi kesişen faktörlerle birlikte değerlendirilmesi gereken bir kavramsal çerçevedir. LGBTİ+ bireyler başta olmak üzere tüm toplumsal cinsiyet kimliklerinin ayrımcılığa uğramadan eşit ve onurlu bir yaşam sürebilmesi, toplumsal cinsiyet duyarlılığıyla geliştirilen politikaların temelidir.

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddeti (TCDŞ) Önleme Politikası

Çember Sivil İnisiyatif Derneği, 2025

Temel Tanımlar:

Cinsiyet Roller: Kültürel normlar, gelenekler ve sosyal beklentiler doğrultusunda kadınlara, erkeklere, kız çocuklarına ve oğlan çocuklarına uygun görülen ya da uygun bulunmayan davranış, tutum ve sorumlulukları ifade eder.

Bu roller evrensel veya sabit değildir. Yaşanılan toplumun kültürü, tarihsel dönemi, sosyal sınıfları, etnik yapısı, cinsel yönelim çeşitliliği, dini inançları, fiziksel ve ruhsal sağlık durumları gibi birçok faktöre bağlı olarak değişkenlik gösterir. Şehirleşme, endüstrileşme, eğitim düzeyi ve teknolojik gelişmeler gibi süreçler de bu rollerin dönüşmesinde etkili olur. Bu nedenle, cinsiyet rollerinin geçici ve toplumsal olarak inşa edilmiş olduğu unutulmamalı, bu yapının sürekli ve eleştirel bir analizle değerlendirilmesi gereklidir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Toplumsal cinsiyet eşitliği; kadınların, erkeklerin, LGBTİ+ bireylerin, kız ve oğlan çocuklarının ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel kaynaklara eşit erişimini ve bu erişimin yasal güvence altına alınmasını ifade eder. Her bireyin cinsiyet kimliği, yönelimi, ihtiyaçları ve yaşam deneyimi farklıdır. Bu çeşitlilik gözetilerek tüm bireylerin eşit haklara sahip olması ve bu haklardan adil biçimde yararlanabilmesi temel bir ilkedir.

Toplumsal cinsiyet eşitliği yaklaşımı, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden orantısız şekilde etkilenen kadınların ve kız çocuklarının güçlenmesini önceliklendirir. Haklara, hizmetlere ve karar alma süreçlerine erişim önündeki engellerin kaldırılmasını hedefler. Bu bağlamda, herkesin aynı muameleyi görmesinden ziyade, ihtiyaçlara göre adil çözümler üretilmesini savunur.

Eşitlik bazen farklı uygulamaları, pozitif önlemleri ve özel politikaları gerektirir. Bu önlemler, kadınların ve dezavantajlı grupların haklara erişimini kolaylaştırmayı ve toplumsal hayatta tam katılımlarını desteklemeyi amaçlar. Toplumsal cinsiyet eşitliği, yalnızca bir sosyal adalet ilkesi değil; aynı zamanda insan haklarının ve sürdürülebilir kalkınmanın temelidir.

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddeti (TCDŞ) Önleme Politikası

Çember Sivil İnisiyatif Derneği, 2025

Temel Tanımlar:

Toplumsal Cinsiyet Kimliği: Toplumsal cinsiyet kimliği, bireyin kendisini hangi cinsiyete ait hissettiği ya da nasıl tanımladığıyla ilgilidir. Bu kimlik, doğumda atanan cinsiyete uyabilir ya da uymayabilir. Kadın, erkek gibi ikili kategorilerin ötesinde; non-binary, trans, genderqueer gibi farklı cinsiyet kimlikleri de vardır. Her bireyin cinsiyet kimliği kendine özgüdür ve zaman içinde değişebilir. Tüm cinsiyet kimliklerinin tanınması, saygı görmesi ve desteklenmesi hak temelli yaklaşımın gereğidir.

Cinsel Yönelim: Cinsel yönelim, bireyin duygusal ve/veya cinsel olarak hangi cinsiyetlere ilgi duyduğunu ifade eder. Kişi hemcinsine, karşı cinse veya tüm cinsiyetlere yönelik duygusal ve cinsel çekim hissedebilir. Heteroseksüel, homoseksüel, biseksüel, panseksüel, aseksüel gibi farklı yönelimler mevcuttur. Cinsiyet kimliği bireyin kendini nasıl tanımladığıyla; cinsel yönelim ise kimi seveceğiyle ilgilidir. Bu iki kavram birbirinden bağımsızdır ve her bireyin yönelimi eşit haklarla tanınmalıdır.

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet: Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, kadınlar ve erkekler arasındaki sosyal olarak yüklenen farklılıklardan, yani toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan ve kişinin iradesine karşı gerçekleştirilen her türlü zararlı eylemi kapsayan bir terimdir.

Bu şiddet türü; fiziksel, cinsel ya da psikolojik zarar veya acıya yol açan davranışları, bu tür davranışlarla tehdit etmeyi, zorlamayı ya da kişinin özgürlüğünü kısıtlamayı içerir. Hem kamusal alanda hem de özel yaşamda ortaya çıkabilir. Cinsiyet kalıpları ve bu kalıplara dayalı güç eşitsizlikleri, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin temel nedenidir.

Bu şiddet biçimi yalnızca fiziksel zarar vermekle sınırlı değildir. Psikolojik şiddet, bireyin kaynaklara ve fırsatlara erişiminin engellenmesi, cinsel şiddet, çocuk yaşta ya da zorla yapılan evlilikler, cinsel istismar, cinsel sömürü ve zararlı geleneksel uygulamalar da toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin kapsamına girer.

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddeti (TCDŞ) Önleme Politikası

Çember Sivil İnisiyatif Derneği, 2025

Temel Tanımlar:

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık: Toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık, bireyin sosyal olarak inşa edilmiş cinsiyet rolleri ve normları nedeniyle insan haklarından tam ve eşit şekilde yararlanmasının engellenmesi; ayrımcılığa, dışlanmaya ya da kısıtlamaya maruz bırakılmasıdır.

Bu tür ayrımcılık, sistemde toplumsal cinsiyet kalıplarını sürdüren en etkili araçlardan biridir. Özellikle kadınlar için kaynaklara ve fırsatlara erişimde eşitsizlik, şiddet görme riski, temel hizmetlerden mahrum kalma ya da engellerle karşılaşma, iş hayatında ve siyasette sınırlı temsiliyet gibi sonuçlara yol açar. Ayrıca kadınların erkeklerle olan bireysel ilişkilerinde güç dengesizliğine neden olur.

Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi'nin (CEDAW) 1. maddesi bu durumu şöyle tanımlar:

"Kadınlara karşı ayrımcılık, siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel, kişisel veya diğer alanlardaki kadın ve erkek eşitliğine dayanan insan haklarının ve temel özgürlüklerinin, medeni durumları ne olursa olsun kadınlara tanınmasını; kadınların bu haklardan yararlanmasını veya kullanmalarını engelleme veya hükümsüz kılma amacını taşıyan veya bu sonucu doğuran cinsiyete dayalı herhangi bir ayırım, dışlama ve kısıtlama anlamına gelir."

Cinsiyete dayalı ayrımcılık, 'kişisel' olarak görülen yaşam alanlarında bireylerin rollerini ve hareket alanlarını sabitleyerek kişisel özgürlüklerin en temel ihlalini oluşturur. Bu sadece kadınların toplumsal kaynaklardan eşit biçimde yararlanmasını engellemekle kalmaz; aynı zamanda kadın ve erkek olarak tanımlanan ikili cinsiyet sisteminin dışında kalan bireylerin, özellikle farklı cinsel yönelimlere sahip kişilerin yaşam hakkı başta olmak üzere temel insan haklarının ihlal edilmesine de neden olur.

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddeti (TCDŞ) Önleme Politikası

Çember Sivil İnisiyatif Derneği, 2025

Temel Tanımlar:

Kadınlara Yönelik Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddet: Kadına, sırf kadın olduğu için uygulanan ve kadınları orantısız biçimde etkileyen her türlü şiddeti kapsar.

Toplumsal Cinsiyet Çeşitliliği: Cinsiyet kimliği ve/veya yönelimleri farklı olan kişilerin eşit veya adil temsili ile kaynak, beceri ve potansiyellerini kendi çeşitlilikleri içerisinde birbirlerinin dengi olarak değerlendirilmesi ve desteklenmesi anlamına gelmektedir.

Cinsiyet Hassasiyeti: Kadınların, erkeklerin, kız ve oğlan çocuklarının ve LGBTİ+ bireylerin farklı ihtiyaçlarının, becerilerinin ve fırsatlarının olduğunun tanınması, kabul edilmesi ve hesaba katılması anlamına gelir.

Toplumsal Cinsiyeti Ana Akımlaştırma Stratejisi (TCAS): Bu strateji, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak amacıyla politika geliştirme süreçlerinin planlama, uygulama, izleme ve değerlendirme gibi tüm aşamalarına toplumsal cinsiyet bakış açısını yerleştirmeyi hedefler.

Amaç, kadınların ve erkeklerin farklı ihtiyaç ve deneyimlerinin ekonomik, politik ve sosyal alanlardaki tüm politika ve programlarda dikkate alınması; böylece herkesin eşit biçimde fayda sağlaması ve var olan eşitsizliklerin giderilmesidir.

Her politika, program ya da proje toplumsal cinsiyet açısından tarafsız değildir; çünkü bu araçlar toplumsal cinsiyet eşitsizliğini barındıran bir yapı içinde üretilir. Bu nedenle eşitsizlikleri ortadan kaldırmak için, bu eşitsizliklerin varlığını görmek ve buna göre hareket etmek gerekir.

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddeti (TCDŞ) Önleme Politikası

Çember Sivil İnisiyatif Derneği, 2025

Temel Tanımlar:

Cinsiyet Analizi: Cinsiyet analizi, kadınların ve erkeklerin toplum içindeki rollerini, sorumluluklarını, kaynaklara erişimlerini ve bunlar üzerindeki denetimlerini inceleyen bir değerlendirme sürecidir. Bu analiz, üretken ve üretken olmayan faaliyetler, iş bölümü, sosyo-ekonomik koşullar ve çevresel faktörler gibi başlıklarda kadınlar ve erkeklerin nasıl etkilendiğini karşılaştırmalı olarak ele alır.

Cinsiyet analizi kavramı, ilk kez 1995 Pekin Dünya Kadın Konferansı'nda tanımlanmış; karar alma süreçlerinde eşitliğe ulaşmak için istatistik temelli cinsiyet analizlerinin gerekliliği vurgulanmıştır. Bu analiz, cinsiyete göre ayrıştırılmış verilerle çalışır ve ırk, sınıf, etnik kimlik, yaş, cinsel yönelim gibi birbiriyle kesişen toplumsal kimlikleri de dikkate alır.

Toplumsal Cinsiyet Etki Değerlendirmesi (TCED): TCED, bir proje ya da politikanın kadınlar ve erkekler üzerindeki olası etkilerini önceden değerlendiren bir analiz biçimidir. Kadınlar ve erkeklerin belirli bir girişimden nasıl ve ne ölçüde yararlanabileceklerini, katılım ve erişim düzeylerinin nasıl farklılık göstereceğini ortaya koyar.

Bu değerlendirme, toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetten kararlar alınmasını destekler ve kadınlarla erkeklerin haklara, kaynaklara ve fırsatlara eşit şekilde erişimini sağlamak için yol gösterici olur.

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddeti (TCDŞ) Önleme Politikası

Çember Sivil İnisiyatif Derneği, 2025

Politika İlkeleri

Dengeli yaklaşım ilkesi: Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet şikâyetlerini inceleme sürecinde hem şiddet eyleminin niteliği hem maruz kalanın olaydan etkilenme düzeyi, psikolojik ve fiziksel sağlık durumu ve taraflar arasındaki güç ilişkileri göz önünde bulundurulur.

Ayrımcılık yasağı ilkesi: Bu belgede ortaya koyulan politikalar kişilere cinsiyet, cinsel yönelim, cinsiyet kimliği, medeni veya ailevi durum, gebelik, ırk, renk, etnik köken, ulusal köken, ulusal bir azınlığa mensup olma, doğum, ikamet yeri, uyrukluk, din, mezhep, inanç, dil, şive, aksan, dış görünüş, sağlık durumu, engellilik, yaş, eğitim durumu, sınıf, mülkiyet, ekonomik durum, sosyal veya toplumsal köken, siyasi veya felsefi görüş, statü veya başka herhangi bir temelde ayırım gözetilmeksizin uygulanır.

Özen gösterme ilkesi: Çember Sivil İnisiyatif Derneği, cinsel taciz ve cinsel saldırı iddiaları karşısında, bu iddiaları etkin bir şekilde araştırma, bu iddialar karşısında harekete geçmeyen ve/veya üstünü kapatmaya çalışanlar hakkında gerekli işlemleri yapma, taciz ve/veya şiddete uğrayanların ikinci kez mağduriyete uğramasını önleme ve onların içinde bulundukları durumu anlama hususlarında gerekli dikkat ve özeni gösterir.

Özellikle cinsel taciz ve saldırı iddialarıyla ilgili başvuru sürecinde bu ilke, şiddete uğrayanın tekrar mağdur edilmemesini sağlamaya yönelik olup, değerlendirmenin başlatılmasında 'başvuru sahibinin beyanı esastır' ilkesinden hareket etmeyi gerektirir.

Gizlilik ilkesi: Çember Sivil İnisiyatif Derneği, toplumsal cinsiyete dayalı taciz, cinsel taciz ve saldırı iddialarının ele alındığı tüm aşamalarda, başvuru sahibi kişi ve şikâyet edilen kişinin özel hayatın gizliliği haklarını gözeterek hareket eder.

Güven ilkesi: Çember Sivil İnisiyatif Derneği, gizlilik ve özen gösterme ilkelerine riayet ederek, tarafların güven duygusunu zedelemeyecek şekilde davranır.

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddeti (TCDŞ) Önleme Politikası

Çember Sivil İnisiyatif Derneği, 2025

Politika İlkeleri

İvedilik ilkesi: Çember Sivil İnisiyatif Derneği, cinsel taciz ve cinsel saldırı iddiaları karşısında vakit geçirmeden harekete geçilmesini sağlar.

Başvuranın beyanı esastır ilkesi: Cinsel taciz ve cinsel saldırı fiillerinin ilenme şekli, çoğu zaman iki kişi arasında geçip kanıtlanması zor bir durum yaratmaktadır. Bu nedenle cinsel taciz ve/veya cinsel saldırıyla ilgili değerlendirme sürecinde başlarken “başvuranın beyanı esastır” ilkesi ile hareket edilir.

Bu ilke şiddete uğrayanın toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve diğer nedenler dolayısıyla şikâyet edememesi gibi durumlar gözetilerek getirilmiş olup, sadece değerlendirme sürecinin başlatılmasıyla ilgilidir. Bu ilke, çok defa açık kanıtların olmadığı durumlarda da tacizin doğasına, olayın bağlamına ve kişilere dair daha bütünsel bir akıl yürütmeyeyle olayın niteliğini anlama ilkesiyle birlikte söz konusu olup tek başına inceleme sonucunu belirlemez.

Yargılamaksızın destek ilkesi: Kurul tarafından şikâyet sahibine, sürecin her aşamasında ve talebi doğrultusunda psikolojik, tıbbi ve hukuki destek önerilmesi ve uygun biçimde yönlendirme yapılması esastır.

Toplumsal cinsiyet temelli taciz, cinsel taciz veya cinsel saldırı içerikli davranışlara maruz kaldığını belirten kişilere Çember Sivil İnisiyatif Derneği’nin tüm bileşenleri de yargılamaksızın destek verir.

Risk ve önlemleri bildirme ilkesi: Tüm çözüm yolları ve olası sonuçlar başvurana açıklanır.

Kasıtlı yanlış beyanlara karşı farkındalık ilkesi: Şikâyet hakkı suistimal edilemez; kötü niyetli beyanlar disiplin cezasına tabidir.

Toplumsal Cinsiyete Dayalı Şiddeti (TCDŞ) Önleme Politikası

Çember Sivil İnisiyatif Derneği, 2025

TCDŞ ve Ayrımcılık Konusunda Şikayetlerin Bildirilmesi:

Çember Sivil İnisiyatif Derneği, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ve ayrımcılıkla ilgili her türlü şikâyeti “hassas şikâyet” olarak değerlendirir.

Şikâyet hakkı yalnızca mağdura değil, tanık olan ya da şüphe duyan tüm bireylere tanınır.

Dernek bünyesinde ısrarlı takip, dijital taciz, ısrarcı ya da rahatsız edici davranışlar, aşağılayıcı dil ve ifadeler kabul edilemez

Bu politikayı ihlal eden bir çalışan veya dernek ile ilişkisi bulunan kişi yaptırıma tabi tutulur.

Dernek cinsiyete dayalı şiddet ile cinsel taciz ve saldırıyı önlemek için gereken tedbirleri alacağını taahhüt eder, ilgili olaylar karşısında etkin bir soruşturma yürütür ve yaptırım uygular.

Çalışanlara ve gönüllülere dönük fiziksel, psikolojik, sözel, cinsel her türlü taciz, şiddet ve mobbingi (işyerinde psikolojik şiddet), ağır disiplin suçu olarak değerlendirir.

Bu şikâyetlerde kadınların ve LGBTİ+’ların beyanını esas alır, karşı taraf aksini ispatla yükümlüdür.